

Епархија рашко-призренска: Видовдан не сме бити повод за страх, привођење и понижење

Саопштење Епархије рашко-призренске поводом поступања Косовске полиције на Газиместану

Епархија рашко-призренска изражава дубоку забринутост и најодлучнији протест поводом поступања Косовске полиције током и нарочито након јучерашњег обележавања Видовдана на Газиместану, које је бацило тешку сенку на молитвену и достојанствену прославу једног од најзначајнијих празника у духовном и историјском животу српског народа на Косову и Метохији.

Овогодишњи Видовдан, 28. јуна 2026. године, прослављен је саборно и молитвено, Светом Литургијом у манастиру Грачаници и парастосом косовским јунацима на Газиместану. Верни народ, свештенство и архијереји сабрали су се у миру, без жеље да било кога провоцирају или угрозе, већ да се помоле Богу, да се сете пострадалих и да потврде духовни смисао Видовдана, који вековима живи у памћењу Српске Православне Цркве и њеног народа.

Управо зато је дубоко узнемирујуће што је, након завршетка парастоса и приликом разилажења верника на Гатиместану, више десетина лица српске националности приведено или задржано од стране Косовске полиције. Према званичном саопштењу полиције, приведено је 37 лица, а против 36 лица је покренут прекршајни поступак. Оно што посебно забрињава јесте чињеница да је и сама полиција саопштила да није било инцидента који су утицали на ток обележавања Видовдана. Ако је скуп протекао мирно, онда јавност има пуно право да зна на основу којих појединачних, јасних и проверљивих разлога је уследило масовно привођење верника након завршетка верског обреда. Нарочито су биле неприхватљиве крајње понижавајуће мере контроле приступа споменику на Газиместану које по објављеним снимцима и сведочанствима више људи и медија надилазе бригу о безбедности и представљају облик малтретирања на етничкој и верској основи.

Епархија рашко-призренска не оправдава нити ће икада оправдати било какав стварни позив на мржњу, насиље или нарушавање јавног реда. Црква је увек позивала свој верни народ да се, посебно у осетљивим приликама и на осетљивим местима, понаша мирно, одговорно, хришћански и достојанствено. Али исто тако морамо јасно да кажемо да молитва, народна песма, сећање на претке, ношење традиционалне одеће и мирно изражавање верског и националног идентитета не могу сами по себи бити третирано као опасност по јавни ред. Уосталом бројни албански национални скупови пролазе уз много веће присуство националних симбола и сценографију без приближно сличних полицијских метода.

Према сведочењима са лица места, као и према медијским извештајима, верници су ове године на Газиместан дошли без истицања националних обележја, управо због претходно најављених ограничења и опреза јер косовске власти једино српској заједници бране истицање националних симбола и сматрају их саме по себи „симболима мржње и нетолеранције“. Ако ни такво понашање није било довољно да се Видовдан прослави мирно и без понижавајућих мера, онда се оправдано поставља питање да ли се српском народу на Косову и Метохији постепено ускраћује не само право на истицање симбола, већ и право на песму, на памћење, на достојанствено окупљање, и коначно, саму прославу Видовдана.

Посебно нас боли утисак да се праг толеранције према свему што носи српски верски, културни и национални знак из године у годину смањује. Након година у којима су српски верници били изложени малтретирању у погледу националних симбола на свој највећи празник, сада се стиче утисак

да повод за привођење може постати и сама песма. Такав однос не припада демократском друштву и владавини права, већ подсећа на времена идеолошких забрана, када су песма, реч и сећање могли бити третирани као преступ.

Епархија са посебном узнемиреношћу прима сведочанства да су поједини приведени били изложени физичком и психичком малтретирању, шамарању, ударцима, увредама, претњама, понижавању, као и наводима да је од њих тражено да узвикују „Косово република“ под претњом батина. Те тврдње треба озбиљно истражити и проверити. Још су потреснији наводи да је део народне ношње једног од приведених био оскрнављен и да је неким лицима пружена медицинска помоћ. Такође забрињавају извештаји да је међу приведенима било и малолетно лице, као и да су представници медија били изложени детаљним и понижавајућим контролама и ометању у обављању свог посла. Сви ови наводи морају бити испитани хитно, непристрасно и темељно.

Епархија рашко-призренска поздравља чињеницу да је Институција Омбудсмана на Косову покренула прелиминарну истрагу поводом навода о злостављању и понижавању приведених Срба. Истовремено позивамо Омбудсмана, Полицијски инспекторат, надлежне судске и тужилачке органе, као и међународне мисије, посебно ОЕБС и ЕУЛЕКС, да у складу са својим мандатима обезбеде потпуну, независну и професионалну проверу свих околности. Неопходно је утврдити правни основ за свако појединачно привођење, да ли су мере биле неопходне и сразмерне, да ли је било прекорачења овлашћења, да ли је било понижавајућег поступања, да ли су малолетници и новинари били заштићени у складу са законом, као и да ли је поступање полиције било непристрасно и ослобођено етничке или верске пристрасности.

Безбедност јавних скупова јесте легитимна одговорност надлежних органа. Међутим, безбедност никада не сме постати изговор за понижавање и кршење основних слобода мирног изражавања мишљења. Присуство полиције на верском и меморијалном скупу треба да штити вернике и омогући да се догађај одвија мирно, а не да међу присутнима ствара страх, неизвесност и осећај да су већ самим својим идентитетом унапред осумњичени. Што је догађај осетљивији, то је одговорност власти већа да поступају уздржано, професионално, сразмерно и са поштовањем достојанства сваког човека.

Газиместан није обично место. За српски православни народ то је место молитве, памћења, историјског континуитета и духовног завета. Видовдан

није претња никоме. Он није позив на мржњу, већ дан сећања, покајања, саборности и наде. Зато је дубоко погрешно када се овај празник превасходно третира као безбедносни проблем, а не као верски и културни догађај једне заједнице чија права морају бити поштована и заштићена барем једнако као и права албанске и других заједница на Косову и Метохији.

Позивамо међународну заједницу, која је српском народу на Косову и Метохији давала чврсте гаранције да ће његова права бити поштована, укључујући право на слободу вероисповести, право на мирно окупљање, право на очување идентитета и право на заштиту од дискриминације, да се не остане на општим позивима на поштовање закона, већ да помогне да се ти закони и стандарди заиста примене. Људска права не смеју зависити од тога којој заједници неко припада, нити се европски и демократски стандарди смеју селективно примењивати.

Не тражимо никакве привилегије, већ само минимум права који свака власт, ако жели да себе представи као демократску, мора да обезбеди сваком човеку и свакој заједници. То је право да се народ помоли, да се сети својих покојних, да пева своје песме, да чува своју традицију и да се после молитве врати кући без страха да ће неко бити приведен, понижен или кажњен зато што је био део свог народа и своје Цркве.

Посебно апелујемо да се обележавање Видовдана не претвори у дан стрепње у коме се унапред пита колико ће верника бити приведено, кажњено, враћено са прелаза или изложено непријатностима, већ да се врати ономе што јесте, мирној, молитвеној и достојанственој прослави највећег празника Срба на Косову и Метохији и једног од најважнијих дана у историјском памћењу целог српског народа.

Епархија рашко-призренска позива свој верни народ да остане миран, достојанствен и постојан у вери, а од надлежних институција и међународних представника захтева независну и професионалну истрагу о томе да ли је на Газиместану дошло до прекомерне употребе полицијских овлашћења, повреде људских и верских права или недостојног поступања према верницима, како би Видовдан убудуће могао да се прославља слободно, безбедно и са достојанством које му приличи.

29. јун 2026. године
Грачаница, Призрен

mitropolija.com